

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
SREDNJOBOSANSKI KANTON/ KANTON SREDIŠNJA BOSNA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA/
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I ŠPORTA

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA
LATINSKI JEZIK
ZA GIMNAZIJE

Travnik, maj 2025.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
SREDNJOBOSANSKI KANTON/ KANTON SREDIŠNJA BOSNA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA/
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I ŠPORTA

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA

LATINSKI JEZIK

ZA GIMNAZIJE

Travnik, maj 2025.

Kurikulum nastavnog predmeta *Latinski jezik* za gimnazije

Izdavač: Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta
Srednjobosanskog kantona

Za izdavača: Bojan Domić, ministar

Grupa za izradu predmetnog kurikulumu:

Melisa Begović, MA, član
mr. sc. Sanja Hadžihajdić, koordinatorica

Recenzent:

dr. sc. Luciana Boban

Stručni tim za razvijanje, prilagođavanje i inoviranje predmetnih kurikuluma i njihovu primjenu u osnovnim i srednjim školama na području Srednjobosanskog kantona u kojima se nastavni proces realizira na bosanskom jeziku:

Nezira Fuško, prof., voditeljica Stručnog tima
Vanda Herceg, MA, član

Tehnička priprema i uređenje:

Pedagoški zavod Zenica
Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona

** Predmetni kurikulum preuzet od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona na osnovu pisane saglasnosti (akt broj:10-34-7329/25 od 16.04.2025. godine)*

SADRŽAJ

A/	OPIS PREDMETA		4
B/	CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA		6
C/	OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA		7
D/	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI		9
	1. razred		9
	2. razred		12
	3. razred		14
E/	UČENJE I PODUČAVANJE		17
F/	VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU		19
G/	PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA		21

A/ OPIS PREDMETA

Izučavanje latinskog jezika proširuje učenikov kulturni horizont i istovremeno ga čini svjesnim vlastitih korijena i identiteta tako što ga podstiče na suočavanje s različitim kulturnim modelima. Učenjem latinskog jezika učenika se potiče da razumije jezički i kulturni kôd rimske civilizacije, da razumije kako jezik funkcionira kao sistem što produbljuje razumijevanje maternjeg i drugih jezika, olakšava usvajanje gramatičkih znanja vezanih za učenje bilo kojeg jezika ali i stručnih pojmova iz različitih oblasti, te da nauči neke od mudrosti i izreka drevnih civilizacija koje predstavljaju kulturni temelj današnjice.

Svrha učenja i podučavanja latinskog jezika je pružiti priliku učenicima da istražuju jezik, književnost i kulturu starih Rimljana jer izučavanje klasičnog jezika, kao što je latinski, daje važan uvid u kulturu u kojoj je nastao ali i doprinosi boljem razumijevanju jezika, književnosti i kultura današnjice.

Dodir s latinskim tekstovima pospješuje kod učenika sposobnost analize i sinteze, podstiče kritičko mišljenje, razvija pozitivan stav prema antičkoj kulturi i civilizaciji i želju za istraživanjem i detaljnijim upoznavanjem njenih svestremenih vrijednosti.

Podučavanje latinskog jezika korisno je za razumijevanje društvenih i prirodnih područja ljudskog djelovanja i doprinosi stvaranju cjelovite slike o evropskoj kulturi i civilizaciji koja je sazdana na antičkim civilizacijskim temeljima. Učenje latinskog jezika treba da podstiče razvoj historijske svijesti i razvija kod učenika želju za proučavanjem evropske kulturne i jezičke stvarnosti i odnosa kontinuiteta i različitosti između sadašnjosti i prošlosti.

Gotovo sve ključne kompetencije se razvijaju podučavanjem latinskog jezika. Učenik putem direktnog kontakta s prilagođenim i/ili kraćim izvornim latinskim tekstovima usvaja vokabular, gramatiku (komunikacijska kompetencija na stranom jeziku), prikuplja, obrađuje i koristi različite informacije koristeći IKT (informatička pismenost), izgrađuje pozitivan stav prema pismenosti i svijest o utjecaju latinskog jezika na druge jezike. On razumije i tumači pojmove, misli i činjenice i razvija pozitivan stav prema kulturnim raznolikostima, svjetskom kulturnom naslijeđu i utjecaju latinskog jezika na druge jezike (kreativna i produktivna kompetencija).

U dodiru s prilagođenim latinskim tekstovima učenik upoznaje fonetiku, morfologiju i sintaksu latinskog jezika. Stiče sposobnost analize i sinteze, samostalnog razmišljanja i upoređivanja latinskog i jezika koje uči (jezička kompetencija). Učeći latinski učenik se uči da izrazi svoje mišljenje, da uči sarađujući (sarađničko učenje), da procjenjuje korektno vlastita znanja pokazujući dobre metakognitivne i interpersonalne vještine koje su neophodne za razvijanje i održavanje nivoa samostalnog razmišljanja i kvalitetne saradnje.

Radeći na odabranim tekstovima koji govore o rimskom društvu i životu rimskih građana razvije se znanje o ishrani, odijevanju, ljudskim pravima, političkim sistemima, kritičkom mišljenju (Građanski odgoj i obrazovanje). Na svakom času treba da bude zastupljena međupredmetna tema Učiti kako učiti da bi učenici stekli vještinu samostalnog učenja i vrednovanja onog što su naučili i bolje povezali stečena znanja, povećali motivaciju i razvili aktivan pristup učenju. Iskustvo učenja latinskog jezika treba biti obogaćeno upotrebom IT koje omogućavaju upoznavanje s obrazovnim sadržajima u virtualnom okruženju (upotreba IKT-a).

Osnovna načela podučavanja su izbor sadržaja i primjena metoda učenja i podučavanja primjerenih dobi uz uvažavanje učeničkih preferencija u odabiru kulturoloških nastavnih jedinica. Učenik treba da je u središtu nastavnog procesa i da je aktivno uključen u njegovu realizaciju. Korelacija u nastavi je veoma važna i moguće ju je ostvariti ispreplitanjem jezičkih i civilizacijskih sadržaja kako unutar predmeta tako i međupredmetno. Dobro je koristiti timski rad, saradničko učenje kako u fizičkom tako i u digitalnom okruženju i podsticati učenika da istražuje i otkriva, a nakon toga analizira i prezentira naučeno.

Latinski jezik pripada jezično-komunikacijskom području i uči se kao obvezan predmet u svim vrstama gimnazijama. Nastavni predmet Latinski jezik se podučava u 1. i 2. razredu općih, filoloških i matematičko- informatičkih gimnazija (70 časova godišnje), te u 3. razredu IT gimnazija (70 časova godišnje). Osim kao obvezni, latinski se jezik u srednjoj školi može učiti i kao izborni predmet ovisno o organizacijskim mogućnostima pojedine škole.

B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA

Ciljevi učenja i podučavanja nastavnog predmeta Latinski jezik izvedeni su iz svrhe učenja i podučavanja ovog nastavnog predmeta i definisani su na sljedeći način:

1. Usvajanje gramatičkih oblika i struktura

Postepeno težiti savladavanju jezičke i sintaktičke strukture latinskog jezika i upoređivati gramatičke pojave latinskog jezika s bosanskim jezikom i drugim stranim jezicima; uočiti i analizirati morfološke i sintaktičke kategorije latinskog jezika.

2. Razumijevanje teksta

Osposobiti učenika da čita i razumije jednostavnije izvorne i prilagođene tekstove i tako razvija sposobnost analize i sinteze; osposobiti ga da povezuje tekst i kontekst; shvata bitne ključeve za razumijevanje teksta; postepeno razvijati prijevod.

3. Usvajanje vokabulara

Redovno i spontano usvajati latinski vokabular i ovladavati leksičkim kompetencijama uz razumijevanje što većeg broja latinizama koji se koriste u modernoj ljudskoj komunikaciji u raznovrsnim medijskim izvorima i sredstvima čime će se razvijati sposobnost integracije odnosa sličnog, različitog i zajedničkog.

4. Poznavanje rimske kulture i civilizacije

Podučiti učenika antičkom nasljeđu s kulturne i jezičke tačke gledišta čime će naučiti uočavati sličnosti i razlike u ljudskom djelovanju kroz vrijeme i vrednovati antičku baštinu kao i razvijati alate za kritičko sagledavanje kulturoloških fenomena i stvaranje kulturno-civilizacijskoga identiteta.

Ciljevi učenja i podučavanja su u međusobnoj korelaciji kao i elementi oblasne strukture predmetnog kurikulumu te kao takvi usmjeravaju razvoj i predmetno-specifičnih kompetencija i ključnih kompetencija.

C/ OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA

Učenje i podučavanje nastavnog predmeta Latinski jezik ostvaruje se kroz tri temeljne oblasti učenja latinskog jezika: Jezička oblast, Samostalno vladanje jezikom i Međukulturna oblast. Izučavajući ove tri oblasti, proširujući stečena znanja učenik će formirati svoju sliku svijeta koji je postojao i koji je ostavio neizbrisivi pečat na poimanje porodice, religije, prava, umjetnosti i njihovu povezanost i važnost u svim sferama savremenog života. Sve tri oblasti su međusobno povezane i neodvojive i treba da budu jednako zastupljene u strukturi kurikuluma ovog nastavnog predmeta.

A. Jezička oblast

Jezička oblast obuhvata: usvajanje i primjenjivanje pravila izgovora (tradicionalnog i klasičnog) i pisanja, gramatičke oblike (glavne karakteristike latinske morfologije i sintakse) i leksiku (postepeno usvajanje vokabulara i latinizama).

U Jezičkoj oblasti učenik usvaja karakteristike klasičnog i tradicionalnog izgovora (čitanje) i pisanje, gramatičku strukturu latinskog jezika (podjelu glasova, deklinacije, komparacije, konjugacije), postepeno usvaja osnovni latinski vokabular i razumijeva latinizme, spontano prelazi na usvajanje i razumijevanje složenijih rečenica.

B. Samostalno vladanje jezikom

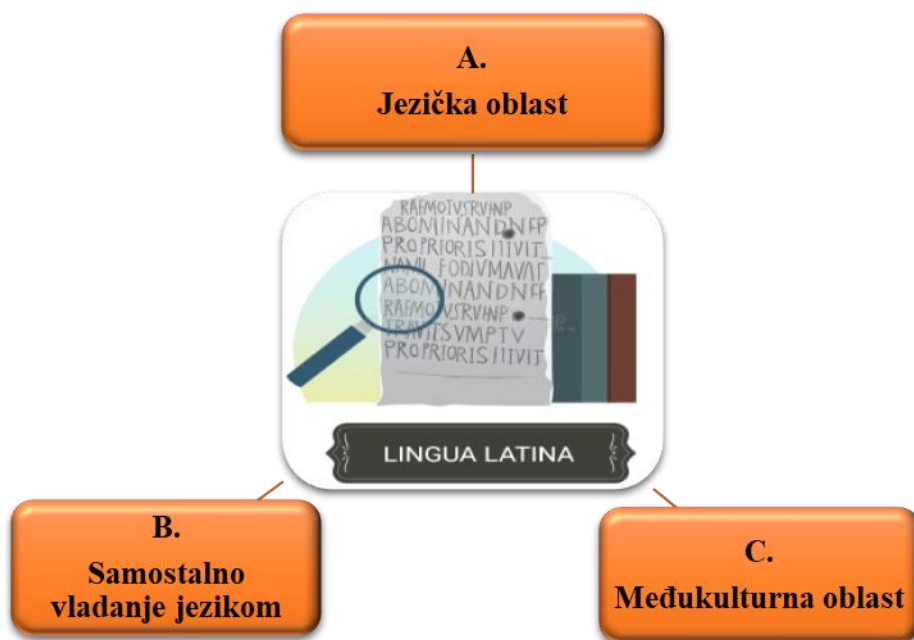
Samostalno vladanje jezikom nadogradnja je prethodne oblasti. Temelji se na analizi gramatičkih koncepata i njihovoj primjeni u rečenicama i kratkim tekstovima. Morfološka analiza rečenice pokazatelj je razumijevanja teksta i uspješnog prijevoda iz jednog jezika u drugi. Ovladavanje jezičkom i sintaksičkom strukturom latinskog jezika omogućava učeniku da upoređuje gramatičke pojave latinskog jezika s bosanskim jezikom i drugim stranim jezicima. Uočavanjem i analiziranjem najčešćih morfoloških i sintaksičkih pojava učenik upoznaje strukturu i povezanost riječi u rečenici, prepoznaje, otkriva i prevodi poruke teksta napisanog u prošlosti.

U okviru ove oblasti učenik učenik pronalazi, izabire, vrednuje i učinkovito upotrebljava informacije iz različitih izvora i medija te stalno unapređuje svoje komunikacijske i prezentacijske vještine. Preuzimanjem aktivne uloge u procesu učenja učenik razvija samopouzdanje i samopoštovanje, kreativno izražavanje, kritičko mišljenje i medijsku pismenost te stvara temelje za cjeloživotno učenje.

C. Međukulturna oblast

Međukulturna oblast obuhvata: upoznavanje s glavnim odlikama rimskog društva i poređenje s današnjim organizacijama društvenih i političkih sistema, analizu djela dostupnih na bosanskom jeziku u cilju razumijevanja rimske kulture i umjetnosti i njenog odraza na razvoj književnosti, kulture i umjetnosti i upoznavanje s ostacima rimske kulture na tlu Bosne i Hercegovine i njihovo proučavanje.

Međukulturna oblast zasniva se na upoznavanju i razumijevanju antike i njenom utjecaju na razvoj društvenog, političkog i kulturnog života savremenog čovjeka. Za život i djelovanje u višejezičnom i višekulturnom svijetu važno je aktualizirati značaj i vrijednosti antike.

Oblasna struktura predmetnog kurikulumu Latinski jezik

U nastavku slijedi dio koji se odnosi na odgojno-obrazovne ishode koji su okosnica predmetnog kurikulumu Latinski jezik i razrađeni su za svaku od tri oblasti na kojima se temelji. Odgojno-obrazovni ishodi pomažu nastavnicima u praćenju napretka učenika i u vrednovanju učeničkih postignuća. Tokom pripremanja procesa učenja i podučavanja nastavnik treba povezati odgojno-obrazovne ishode sa sadržajima navedenim u kurikulumu i metodama podučavanja. U tabelama su odgojno-obrazovni ishodi označeni šiframa. Skraćenice poput A.I.1. ili B.II.1. i sl. označavaju redom: oblast kojoj ishod pripada (A. Jezička oblast, B. Samostalno vladanje jezikom, C. Međukulturna oblast), razred (I. – prvi razred, II. – drugi razred, III.-treći razred), te redni broj odgojno-obrazovnog ishoda koji se podučava u sklopu navedene oblasti (1. – prvi ishod, 2. – drugi ishod...). Skraćenice SJZ-1.2.1 ili SJZ-2.3.2 označavaju poveznice sa Zajedničkom jezgrom nastavnih planova i programa za strane jezike definiranoj na ishodima učenja.

D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI

GIMNAZIJA

1. razred opće, filološke i matematičko informatičke gimnazije /2 časa sedmično / 70 nastavnih časova godišnje/

Oblast: A/Jezička oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.I.1. Primjenjuje pravila izgovora latinskih riječi po pravilima klasičnog i tradicionalnog izgovora te pravilima naglasaka.	• Prepoznaje elemente fonologije: abecedu, izgovor, kvantitet sloga i naglasak. • Čita i piše latinske riječi.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.3
Ključni sadržaji	
Porijeklo i razvitak latinskog jezika, glasovni sistem latinskog jezika (latinska abeceda, dioba glasova, izgovor, dužina sloga, naglasak).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi se insistira na tradicionalnom izgovoru, ali je potrebno upoznati učenike i s glavnim obilježjima klasičnog izgovora. Uvijek ispravljati pogrešan naglasak ponavljanjem riječi izgovarajući točan naglasak.	
A.I.2. Analizira gramatička značenja riječi i njihove međusobne odnose uz pomoć nastavnika i samostalno, uz upotrebu knjige (koncept „open book“).	• Identifikuje deklinirani/konjugirani oblik riječi i određuje osnovni oblik riječi na osnovu završetka riječi. • Određuje funkciju riječi u rečenici na osnovu njihovog morfološkog oblika. • Prepoznaje strukturu rečenice (upotrebljava i razlikuje obilježja imenica, glagola, pridjeva).
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.2
Ključni sadržaji	
Imenice od 1. do 5. deklinacije, pridjevi od 1. do 3. deklinacije i komparacija pridjeva, pomoćni glagol <i>sum, esse, fui</i>, glagolska vremena prezentske osnove u aktivu i pasivu, zamjenice, brojevi. Predlažu se kraći prilagođeni tekstovi po izboru nastavnika kao što su npr. basne, mitovi i legende o osnivanju Rima, tekstovi o najvažnijim osobama iz svih područja antičkog Rima, zavisno od gramatičkih kategorija koje se proučavaju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Gramatika treba da bude u funkciji tekstova koji se obrađuju, a ne tekstovi u funkciji gramatike. Nastavni sadržaji se ne ponavljaju, ali zbog potrebe za stalnim uvježbavanjem ili proširivanjem znanja pojavljuju se i u prvoj i u drugoj godini učenja. Na taj način se stečena znanja i umijeća razvijaju i primjenjuju na višim stupnjevima i učenicima se omogućava da steknu trajno znanje. Potrebno je uvijek ostvariti korelaciju s bosanskim jezikom na način da se gramatički sadržaji latinskog jezika povezuju s gramatičkim sadržajima bosanskog jezika i drugih jezika koje učenici izučavaju, a koje nastavnik eventualno poznaje. Npr. dobro je uvijek objasniti učenicima kako se dekliniraju imenice ili pridjevi u bosanskom jeziku dok im se govori o deklinacijama u latinskom jeziku; podsjetiti ih na slaganje pridjeva s imenicom u bosanskom jeziku onda kada se uči o pridjevima u latinskom jeziku itd.	
A.I.3. Koristi se vokabularom iz obrađenih rečenica i prilagođenih latinskih tekstova i latinizmima u bosanskom jeziku.	• Navodi u rječničkom obliku riječi iz prilagođenih i/ili izvornih tekstova.

	• Koristi se samostalno rječnicima u štampanom i digitalnom formatu. • Prepoznaje osnovno značenje vokabulara s kojim se susreće u tekstovima i uspoređuje različita značenja povezana s kontekstom pribavljajući informacije iz rječnika.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-1.2.1.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za navedeni ishod su identični sadržajima za ishod A.I.2.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Na početku učenja važno je učenike naučiti kako se pravilno navode riječi u latinskom jeziku. Vokabular treba usvajati spontano i postepeno	

Oblast: B/Samostalno vladanje jezikom	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.I.1. Analizira odnose riječi u rečenici i/ili kraćem tekstu.	• Određuje funkcije riječi u rečenici (subjekat, predikat, objekat). • Prepoznaje odnose riječi u rečenici. • Određuje i povezuje riječi u poznatom tekstu samostalno, po konceptu „open book“.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.2 SJZ-2.3.1
Ključni sadržaji	
Ishodi u oblasti Samostalno vladanje jezikom ostvaruju se istim ključnim sadržajima s pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi Jezičke oblasti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Motivaciju za učenje i samostalan rad na tekstu moguće je postići odabirom zanimljivih tekstova koji se odnose na događaje iz historije koji su učenicima poznati i interesantni, anegdota iz antičkog svijeta, dijelova pisama obojenih ličnim i emotivnim pečatom onog ko ih je pisao, basni koje sadrže odgojno-moralne poruke i sentenci koje su i danas u upotrebi i imaju univerzalnu vrijednost. Preporučuje se raditi na tekstovima po konceptu „open book“ tj. omogućiti učenicima korištenje rječnika i dostupnih gramatika. Potrebno je kroz mnogobrojne primjere jednostavnog i razumljivog teksta omogućiti učeniku da intuitivno shvati i usvoji gramatičke sadržaje (methodus natura tzv. prirodna metoda). Dovoljan je prijevod uz najnužnija objašnjenja radi usvajanja novog vokabulara i shvaćanja osnovnog smisla i poruke teksta. Da bi učenik znao usporediti strukturu latinskog jezika sa strukturom bosanskog jezika i stranih jezika koje uči, nastavnik mu to mora pojasniti na nastavi koristeći svaku priliku da usporedi npr. red riječi u rečenici koja je napisana na latinskom jeziku i red riječi u rečenici napisanoj na bosanskom jeziku, tvorbu glagolskih vremena i njihovo značenje u bosanskom jeziku i u latinskom i sl.	
B.I.2. Prevodi s latinskog na bosanski jezik i obrnuto i komentariše prilagođeni latinski tekst.	• Prevodi sadržaj teksta na osnovu čitanja, izdvaja najvažnije podatke i objašnjava kontekst. • Prevodi riječi, fraze, prilagođene i/ili kratke jednostavne izvorne tekstove samostalno uz korištenje rječnika. • Uspoređuje strukturu latinskog jezika sa strukturom bosanskog jezika i stranih jezika koje uči.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.2 SJZ-2.3.1
Ključni sadržaji	
Ishodi u oblasti Samostalno vladanje jezikom ostvaruju se istim ključnim sadržajima s pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi Jezičke oblasti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za ostvarenje odgojno-obrazovnih ishoda za ovaj ishod identične su preporukama za ishod B.I.1.	

B.I.3. Analizira latinske izreke	• Pravilno upotrebljava i prevodi latinske izreke • Objašnjava izreke i stavlja ih u kontekst današnjice
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.3.2.
Ključni sadržaji	
Ishodi u oblasti Samostalno vladanje jezikom ostvaruju se istim ključnim sadržajima s pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi Jezičke oblasti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Iz zanimljivih historijskih događaja, anegdota iz antičkog svijeta i djela rimske književnosti izvući odgojno-moralne poruke i staviti ih u kontekst današnjice.	

Oblast: C/ Međukulturna oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.I.1 Definiše osnovne elemente rimske civilizacije koji se odnose na životne navike, kulturu.	• Imenuje važne osobe, pojmove i događaje iz rimske historije. • Opisuje i razlikuje periode rimske civilizacije • Raspravlja o ljudskim vrlinama i manama i uspoređuje ih sa savremenim društvom
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.3.1 SJZ-2.3.2
Ključni sadržaji	
Ishodi u Međukulturnoj oblasti ostvaruju se podučavanjem na tekstovima koji su napisani na bosanskom jeziku. Predlažu se tekstovi koji govore o npr. nastanku Rima, rimskim bogovima, državnom ustrojstvu, magistraturama, rimskoj vojsci, hrani, odjeći, običajima Rimljana i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kulturno-historijski i civilizacijski sadržaji ne ovise o pojedinim nastavnim cjelinama i temama, nego oni čine jedinstven korpus znanja iz oblasti koje učenik tokom dvije godine učenja latinskog jezika mora usvojiti. Izbor tema iz kulture, historije i civilizacije djelomično je određen izborom prilagođenih i/ili izvornih tekstova i nejezičkih sadržaja udžbenika koji nastavnik koristi te se preporučuje obrađivati ove sadržaje na bosanskom jeziku. Nastavnici mogu promijeniti ili dopuniti taj izbor ukoliko to ulazi u okvir sadržaja predviđenih ovim kurikulumom. U ovoj oblasti učenja i podučavanja postoji korelacija s predmetima: Historija, Likovna kultura, Bosanski jezik i književnost, te sa međupredmetnim temama, koja se ogleda u stalnom povezivanju i uspoređivanju civilizacijskih sadržaja. Moguća realizacija projektne nastave ili dramatizacija ključnih sadržaja.	
C.I.2. Prepoznaje kulturnu materijalnu baštinu antičkog Rima.	• Opisuje najpoznatije građevine u Rimu i na prostoru BiH. • Objašnjava namjenu najpoznatijih građevina u rimsko doba. • Uočava i diskutira o važnosti utjecaja Rimljana na našim područjima.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.3.2
Ključni sadržaji	
Rimski forum, Koloseum, Panteon, Circus Maximus, akvadukti, terme te spomenici iz BiH- Mogorjelo, Domavia i dr.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za ostvarenje odgojno-obrazovnih ishoda za ovaj ishod identične su preporukama za ishod C.I.1.	

2. razred opće, filološke i matematičko-informatičke gimnazije /2 časa sedmično/ 70 nastavnih časova godišnje/

Oblast: A/Jezička oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.II.1. Morfološki analizira prilagođeni/izvorni tekst jednostavne strukture te upotpunjava i proširuje znanja iz morfologije i stiče znanja iz sintakse.	• Identifikuje morfološke oblike, povezuje ih s funkcijom riječi u rečenici i prevodi tražene oblike • Identifikuje i upotrebljava složene gramatičke strukture
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.1 SJZ-2.2.2
Ključni sadržaji	
Prilozi (tvorba i komparacija), prijedlozi, oblici perfektne osnove, konjunktivi, bezlični glagoli, nepotpuni glagoli, odložni i poluodložni glagoli, nepravilni glagoli (<i>eo, fero, volo, nolo, malo</i>). Predlažu se prilagođeni tekstovi i jednostavni kratki izvorni tekstovi po izboru nastavnika kao što su npr. tekstovi koji se odnose na teme iz svakodnevnog života Rimljana i prilagođeni tekstovi o poznatim rimskim građanima.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Treba stalno imati na umu da gramatički sadržaji nisu jedini cilj podučavanja latinskog jezika. Treba voditi računa da su tekstovi koji se prevode i analiziraju povezani s jezičnim sadržajem i svojom težinom prilagođeni znanju učenika. Važno je osposobiti učenika za samostalno snalaženje u jeziku korištenje svih dostupnih rječnika, gramatika, udžbenika (koncept „ <i>open book</i> “), aplikacija na internetu. Preporučuje se projektna nastava, rad izvan učionice (posjete muzeju, lokalitetima na kojima se nalaze pisani ostaci rimske baštine). Važno je podsticati učenike na napredovanje u onoj oblasti u kojoj su spretniji i za koju pokazuju više interesovanja, ali ne treba zaboraviti da su sve tri oblasti važne. Naravno, potrebno je imati na umu da će za realizaciju gramatičkih sadržaja koji su dosta zahtjevni trebati puno više vremena nego za proučavanje rimske kulture (običaji, hrana i sl.). Nastavnik će na osnovu napredovanja učenika odrediti koliko je vremena potrebno za realizaciju pojedinih ishoda.	
A.II.2. Sintaktički analizira prilagođene i/ili kratke jednostavne izvorne tekstove, upotrebljava ih u kontekstu i prevodi.	• Identifikuje ciljne jezičke strukture (leksiku, rečenice, gramatičke oblike) i zaključuje o pravilima njihove tvorbe/upotrebe. • Tumači sadržaj prilagođenog i/ili kratkog jednostavnog izvornog teksta i prevodi ga uz pomoć nastavnika ili samostalno uz korištenje rječnika.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.1 SJZ-2.2.2
Ključni sadržaji	
Glagolska imena (infinitivi, gerund, gerundiv), glagolske konstrukcije (ACI, NCI, perifrastična konjugacija aktivna i pasivna), zavisno-složene rečenice (consecutio temporum, nezavisno-upitne rečenice).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za ostvarenje odgojno-obrazovnih ishoda za ovaj ishod identične su preporukama za ishod A.II.1.	

Oblast: B/Samostalno vladanje jezikom	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.II.1. Prevodi prilagođeni/izvorni tekst na temelju morfološke i sintaktičke analize.	• Određuje i analizira odnose riječi u rečenici odnose riječi u rečenici u poznatom tekstu uz korištenje udžbenika • tumači sadržaj i razumije kontekst poruke teksta.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.1 SJZ-2.2.2 SJZ-2.3.1
Ključni sadržaji	

Ishodi u oblasti Samostalno vladanje jezikom ostvaruju se istim ključnim sadržajima s pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi Jezičke oblasti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Birati prilagođene i/ili kratke izvorne latinske tekstove jednostavne rečenične strukture i prema interesovanju učenika. Tekstove birati u skladu s obradom jezičkih sadržaja. Odabrani tekstovi svojom težinom treba da budu prilagođeni znanju učenika.	
B.II.2. Opisuje antičko nasljeđe s jezične točke gledišta.	• Primjenjuje latinske kratice prisutne u modernim jezicima današnjice • Uočava i uspoređuje riječi latinskog podrijetla u bosanskom i stranim jezicima • Identificira latinske prefikse i sufikse u modernim jezicima.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.1 SJZ-2.2.2 SJZ-2.3.1
Ključni sadržaji	
Ishodi u oblasti Samostalno vladanje jezikom ostvaruju se istim ključnim sadržajima s pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi Jezičke oblasti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Posvetiti pažnju obogaćivanju vokabulara kao i prisustvu latinizama u bosanskom jeziku i drugim stranim jezicima.	

Oblast: C/Medukulturna oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.II.1 Objašnjava elemente rimske civilizacije i kulture koji se odnose na odabrane teme u vezi s rimskom svakodnevnicom i poznatim rimskim građanima	• Imenuje važne osobe, pojmove i događaje povezane s izabranim temama. • Uspoređuje način života i sistem vrijednosti u doba antike i danas.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.3.2
Ključni sadržaji	
Za ostvarivanje ishoda u ovoj oblasti predlažu se tekstovi koji govore o ključnim rimskim historijskim događajima i likovima, rimskim carevima, najpoznatijim autorima i djelima rimske književnosti i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Civilizacijski sadržaji na bosanskom jeziku po izboru nastavnika temeljeni na obrađenim tekstovima koji se odnose na rimsku kulturu i civilizaciju. Odabrane teme treba da budu zanimljive učenicima i da ih potaknu na istraživanje. Za realizaciju tema poželjno je koristiti sljedeće oblike nastavnog rada: debata, kvizovi, prezentacije i sl. Kad god je moguće napraviti korelaciju s predmetima Historija, Bosanski jezik i književnost i drugim.	
C.II.2. Argumentuje sadržaj izabranih tema unutar društvenog, kulturnog i književnog konteksta.	• Uspoređuje, povezuje i argumentuje svoj stav o društvenim i kulturnim prilikama. • Prepoznaje pojmove povezane s političkim prilikama i društvenim procesima.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.3.2
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za navedeni ishod su identični sadržajima za ishod C.II.1.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za ostvarenje odgojno-obrazovnih ishoda za ovaj ishod identične su preporukama za ishod C.II.1.	

3. razred IT gimnazije /2 časa sedmično/ 70 nastavnih časova godišnje/

Oblast: A/Jezička oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.III.1. Primjenjuje pravila izgovora latinskih riječi po pravilima klasičnog i tradicionalnog izgovora te pravilima naglasaka.	• Prepoznaje elemente fonologije: abecedu, izgovor, kvantitet sloga i naglasak. • Čita i piše latinske riječi.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.3
Ključni sadržaji	
Porijeklo i razvitak latinskog jezika, glasovni sistem latinskog jezika (latinska abeceda, dioba glasova, izgovor, dužina sloga, naglasak).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi se insistira na tradicionalnom izgovoru, ali je potrebno upoznati učenike i s glavnim obilježjima klasičnog izgovora. Uvijek ispravljati pogrešan naglasak ponavljanjem riječi izgovarajući točan naglasak.	
A.III.2. Analizira gramatička značenja riječi i njihove međusobne odnose uz pomoć nastavnika i samostalno, uz upotrebu knjige (koncept „open book“).	• Identifikuje deklinirani/konjugirani oblik riječi i određuje osnovni oblik riječi na osnovu završetka riječi. • Određuje funkciju riječi u rečenici na osnovu njihovog morfološkog oblika. • Prepoznaje strukturu rečenice (upotrebljava i razlikuje obilježja imenica, glagola, pridjeva).
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.2
Ključni sadržaji	
Imenice od 1. do 5. deklinacije, pridjevi od 1. do 3. deklinacije i komparacija pridjeva, pomoćni glagol <i>sum, esse, fui</i>, glagolska vremena prezentske osnove u aktivu i pasivu, zamjenice, brojevi. Predlažu se kraći prilagođeni tekstovi po izboru nastavnika kao što su npr. basne, mitovi i legende o osnivanju Rima, tekstovi o najvažnijim osobama iz svih područja antičkog Rima, zavisno od gramatičkih kategorija koje se proučavaju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Gramatika treba da bude u funkciji tekstova koji se obrađuju, a ne tekstovi u funkciji gramatike. Nastavni sadržaji se ne ponavljaju, ali zbog potrebe za stalnim uvježbavanjem ili proširivanjem znanja pojavljuju se i u prvoj i u drugoj godini učenja. Na taj način se stečena znanja i umijeća razvijaju i primjenjuju na višim stupnjevima i učenicima se omogućava da steknu trajno znanje. Potrebno je uvijek ostvariti korelaciju s bosanskim jezikom na način da se gramatički sadržaji latinskog jezika povezuju s gramatičkim sadržajima bosanskog jezika i drugih jezika koje učenici izučavaju, a koje nastavnik eventualno poznaje. Npr. dobro je uvijek objasniti učenicima kako se dekliniraju imenice ili pridjevi u bosanskom jeziku dok im se govori o deklinacijama u latinskom jeziku; podsjetiti ih na slaganje pridjeva s imenicom u bosanskom jeziku onda kada se uči o pridjevima u latinskom jeziku itd.	
A.III.3. Koristi se vokabularom iz obrađenih rečenica i prilagođenih latinskih tekstova i latinizmima u bosanskom jeziku.	• Navodi u rječničkom obliku riječi iz prilagođenih i/ili izvornih tekstova. • Koristi se samostalno rječnicima u štampanom i digitalnom formatu. • Prepoznaje osnovno značenje vokabulara s kojim se susreće u tekstovima i uspoređuje različita značenja povezana s kontekstom pribavljajući informacije iz rječnika.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-1.2.1.
Ključni sadržaji	

Ključni sadržaji za navedeni ishod su identični sadržajima za ishod A.III.2.
Preporuke za ostvarenje ishoda
Na početku učenja važno je učenike naučiti kako se pravilno navode riječi u latinskom jeziku. Vokabular treba usvajati spontano i postepeno

Oblast: B/Samostalno vladanje jezikom	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.III.1. Analizira odnose riječi u rečenici i/ili kraćem tekstu.	• Određuje funkcije riječi u rečenici (subjekat, predikat, objekat). • Prepoznaje odnose riječi u rečenici. • Određuje i povezuje riječi u poznatom tekstu samostalno, po konceptu „open book“.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.2 SJZ-2.3.1
Ključni sadržaji	
Ishodi u oblasti Samostalno vladanje jezikom ostvaruju se istim ključnim sadržajima s pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi Jezičke oblasti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Motivaciju za učenje i samostalan rad na tekstu moguće je postići odabirom zanimljivih tekstova koji se odnose na događaje iz historije koji su učenicima poznati i interesantni, anegdota iz antičkog svijeta, dijelova pisama obojenih ličnim i emotivnim pečatom onog ko ih je pisao, basni koje sadrže odgojno-moralne poruke i sentenci koje su i danas u upotrebi i imaju univerzalnu vrijednost. Preporučuje se raditi na tekstovima po konceptu „open book“ tj. omogućiti učenicima korištenje rječnika i dostupnih gramatika. Potrebno je kroz mnogobrojne primjere jednostavnog i razumljivog teksta omogućiti učeniku da intuitivno shvati i usvoji gramatičke sadržaje (methodus natura tzv. prirodna metoda). Dovoljan je prijevod uz najnužnija objašnjenja radi usvajanja novog vokabulara i shvaćanja osnovnog smisla i poruke teksta. Da bi učenik znao usporediti strukturu latinskog jezika sa strukturom bosanskog jezika i stranih jezika koje uči, nastavnik mu to mora pojasniti na nastavi koristeći svaku priliku da usporedi npr. red riječi u rečenici koja je napisana na latinskom jeziku i red riječi u rečenici napisanoj na bosanskom jeziku, tvorbu glagolskih vremena i njihovo značenje u bosanskom jeziku i u latinskom i sl.	
B.III.2. Prevodi s latinskog na bosanski jezik i obrnuto i komentariše prilagođeni latinski tekst.	• Prevodi sadržaj teksta na osnovu čitanja, izdvaja najvažnije podatke i objašnjava kontekst. • Prevodi riječi, fraze, prilagođene i/ili kratke jednostavne izvorne tekstove samostalno uz korištenje rječnika. • Uspoređuje strukturu latinskog jezika sa strukturom bosanskog jezika i stranih jezika koje uči.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.2.2 SJZ-2.3.1
Ključni sadržaji	
Ishodi u oblasti Samostalno vladanje jezikom ostvaruju se istim ključnim sadržajima s pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi Jezičke oblasti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za ostvarenje odgojno-obrazovnih ishoda za ovaj ishod identične su preporukama za ishod B.III.1.	
B.III.3. Analizira latinske izreke.	• Pravilno upotrebljava i prevodi latinske izreke. • Objašnjava izreke i stavlja ih u kontekst današnjice.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.3.2.
Ključni sadržaji	
Ishodi u oblasti Samostalno vladanje jezikom ostvaruju se istim ključnim sadržajima s pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi Jezičke oblasti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	

Iz zanimljivih historijskih događaja, anegdota iz antičkog svijeta i djela rimske književnosti izvući odgojno-moralne poruke i staviti ih u kontekst današnjice.

Oblast: C/ Međukulturna oblast	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.III.1. Definiše osnovne elemente rimske civilizacije koji se odnose na životne navike, kulturu.	• Imenuje važne osobe, pojmove i događaje iz rimske historije. • Opisuje i razlikuje periode rimske civilizacije. • Raspravlja o ljudskim vrlinama i manama i uspoređuje ih sa savremenim društvom.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.3.1 SJZ-2.3.2
Ključni sadržaji	
Ishodi u Međukulturnoj oblasti ostvaruju se podučavanjem na tekstovima koji su napisani na bosanskom jeziku. Predlažu se tekstovi koji govore o npr. nastanku Rima, rimskim bogovima, državnom ustrojstvu, magistraturama, rimskoj vojsci, hrani, odjeći, običajima Rimljana i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kulturno-historijski i civilizacijski sadržaji ne ovise o pojedinim nastavnim cjelinama i temama, nego oni čine jedinstven korpus znanja iz oblasti koje učenik tokom dvije godine učenja latinskog jezika mora usvojiti. Izbor tema iz kulture, historije i civilizacije djelomično je određen izborom prilagođenih i/ili izvornih tekstova i nejezičkih sadržaja udžbenika koji nastavnik koristi te se preporučuje obrađivati ove sadržaje na bosanskom jeziku. Nastavnici mogu promijeniti ili dopuniti taj izbor ukoliko to ulazi u okvir sadržaja predviđenih ovim kurikulumom. U ovoj oblasti učenja i podučavanja postoji korelacija s predmetima: Historija, Likovna kultura, Bosanski jezik i književnost, te sa međupredmetnim temama, koja se ogleda u stalnom povezivanju i uspoređivanju civilizacijskih sadržaja. Moguća realizacija projektne nastave ili dramatizacija ključnih sadržaja.	
C.III.2. Prepoznaje kulturnu materijalnu baštinu antičkog Rima.	• Opisuje najpoznatije građevine u Rimu i na prostoru BiH. • Objašnjava namjenu najpoznatijih građevina u rimsko doba. • Uočava i diskutira o važnosti utjecaja Rimljana na našim područjima.
Poveznice sa ZJNPP	SJZ-2.3.2
Ključni sadržaji	
Rimski forum, Koloseum, Panteon, Circus Maximus, akvadukti, terme te spomenici iz BiH- Mogorjelo, Domavia i dr.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za ostvarenje odgojno-obrazovnih ishoda za ovaj ishod identične su preporukama za ishod C.III.1.	

E/UČENJE I PODUČAVANJE

Učenje latinskog jezika omogućava učeniku da promišlja, zaključuje, sarađuje, istražuje, doseže kreativno i stvaralačko znanje i da se na različite načine služi latinskim jezikom za šta mu se trebaju stvarati uslovi kako bi sve ono što nauči, reprodukuje i produkuje u školskom okruženju mogao da primijeni i u izvanškolskim okvirima čime bi se dokazalo da znanje nije samo sebi svrha nego da ono jedino ima smisla ukoliko nađe svoju primjenu u vanškolskim okvirima.

Da bi se ostvarili ciljevi učenja latinskog jezika potrebno je potaknuti učenike na redovno i kontinuirano učenje unutar svih oblasti. Znanje latinskog jezika podrazumijeva razumijevanje prilagođenog i/ili izvornog teksta koje nije moguće ukoliko se tekst tj. poruka koju on sadrži ne razumije i gramatički i leksički i civilizacijski. Gramatika u ovakvom konceptu nastave ne treba da zauzima primarno mjesto, ona treba da bude sredstvo koje vodi k cilju tj. osposobljavanju učenika za samostalno korištenje jezika i razumijevanje civilizacijskih sadržaja.

U procesu učenja i podučavanja učenik uvijek treba da zauzima središnje mjesto. Potrebno je podsticati ga k stvaralačkom i istraživačkom učenju, korištenju strategija kojima će povezivati latinski jezik s bosanskim jezikom i drugim jezicima koje uči kako bi se aktivirala njegova samostalnost i podstaknuo razvoj u svim segmentima. Motivisanje učenika moguće je ostvariti dozvoljavajući mu da aktivno učestvuje u odabiru tekstova i civilizacijskih sadržaja poštujući njegove interese i afinitete i time mu dajući partnersku ulogu u nastavnom procesu. Ovaj vid učenikovog angažovanja u odabiru tema i sadržaja koji ga interesuju povećat će njegovu odgovornost i podstaknuti kritičko mišljenje.

Učitelj je moderator u procesu učenja koji učenike neprekidno prati i usmjerava, a prije svega jasno upućuje na cilj i očekivanja u svakome dijelu rada što kod učenika razvija svijest o učenju, potiče motivaciju i samoprocjenu uspješnosti. Poučavanje u tome smislu treba biti manje predavačko, a više vođeno tako da se izborom različitih metoda pouke uvažavaju individualne mogućnosti učenika. Odgovornost je učitelja predstaviti učenicima dostupna pomagala, uputiti ih kako se njima primjereno služiti i voditi učenje, preporučujući provjerene izvore informacija. U suvremenome društvu učiteljeva je dužnost neprekidno podsjećati učenike na provjeravanje točnosti i pouzdanosti informacija i sadržaja do kojih dolaze s pomoću audiovizualne tehnologije, interneta i društvenih mreža. Učitelj je odgovoran za neprekidno ispravljanje i usmjeravanje pravilnoj uporabi stečenih znanja i primjeni naučenoga u svakodnevnome životu i u različitim područjima ljudskoga djelovanja. Za one učenike koji imaju poteškoće, te za darovite učenike, nastavnici planiraju sadržaje koji su fokusirani na njihove teškoće ili posebnost, a to podrazumijeva intenzivniju primjenu i poštivanje načela individualizacije i socijalizacije. U skladu s navedenim se koncipiraju ciljevi učenja, sadržaji, gramatika, metode, strategije, kao i načini sprovođenja koji će pomoći da se ostvare zadani ciljevi i vrednovanje postignuća navedenih učenika.

Rad u parovima ili grupama uz smjenu različitih aktivnosti doprinosi dinamici sata i pažnji učenika. U sklopu učenja o multikulturnoj interakciji, učenik postaje svjestan da živi u društvu različitosti i da takvo društvo podrazumijeva individuu koja je otvorena i zainteresovana za drugo i drugačije, koja je tolerantna i bez predrasuda. Društvo u kom živimo podrazumijeva i

pojedince koji je spreman za timski rad, za svaki vid saradnje. Učenje i podučavanje koje podstiče aktivnost i timski rad se sprovodi putem podjele učenika da rade u parovima ili grupama i zato nastava latinskog jezika ne treba da bude samo puko izlaganje nastavnika i insistiranje na usvajanju gramatičkih sadržaja.

Učenjem latinskog jezika učenik proširuje svoja znanja i percepciju svijeta oko sebe. Nastava latinskog jezika treba da se ostvaruje kroz ispreplitanje jezičkih i civilizacijskih sadržaja ali i stalnom korelacijom i međupredmetnim poveznicama (npr. sa bosanskim ili engleskim jezikom i književnošću, likovnom kulturom- ilustracije izreka, biologijom- nazivi biljaka, matematikom- rimske znamenke, historijom, i sl.). Izradom i korištenjem kartica za učenje vokabulara učenicima će se usvajanje vokabulara olakšati i učinit će se zanimljivijim. Nastava latinskog jezika motivisat će učenike ukoliko nastavnik insistira na samostalnom radu npr. referati, prezentacije, kvizovi i sl. Projektna nastava koja može da se ogleda npr. u izradi rimske kuće ili priprema izložbe s temom antike razvit će kod učenika kreativnost, želju za istraživanjem i učenjem latinskog jezika. Nastavnik se tokom podučavanja služi raznovrsnim nastavnim sredstvima. U učenju i podučavanju latinskog jezika vrlo je važno da se radi, ukoliko je to moguće, o prilagođenim i/ili izvornim tekstovima koji mogu biti u digitalnoj ili štampanoj formi te multimedijalnim materijalima iz različitih izvora koji su u skladu s principom primjerenosti.

Različito okruženje doprinosi efikasnijem učenju i podučavanju latinskog jezika i nalaže procese koji izlaze izvan okvira učionice. U Bosni i Hercegovini postoji pisana baština latinskoga jezika. U okolini Tomislavgrada, Čapljine, Livna, Banjaluke, na Ilidži kod Sarajeva i drugdje na području BiH pronađeni su natpisi na latinskom jeziku koji su dokaz da je ovaj jezik duboko ukorijenjen u civilizacijski krug ovih prostora. Poželjno je organizovati izlete ili istraživački rad na terenu te raditi korelaciju sa drugim predmetima koristeći savremene tehnologije koje pozitivno utiču na proces učenja i podučavanja. Današnji učenici digitalne alate koriste svakodnevno i oni su neizostavni element njihovog života, što se, također, može iskoristiti kao alat za uspješno učenje i podučavanje ali i kao novo okruženje, koje nije učionica, u kojoj se odvija formalan tip nastave (npr. eTwinning platforma).

Informacijsko-komunikacijska tehnologija pruža brojne mogućnosti za motivisanje učenika i proširivanje izvora znanja. Kvizovi (npr. Kahoot), digitalni rječnici, aplikacije za učenje jezika, prezentacije, interaktivne mape i online alati za saradnju omogućuju raznolikost pristupa i uključivanje učenika kroz njima bliske medije.

Znanje latinskog jezika podrazumijeva da učenici samostalno istražuju, da su aktivni, a to doprinosi njihovom kognitivnom razvoju i pripremi za cjeloživotno učenje.

F/VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU

Vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda vrši se na osnovu znanja i sposobnosti koji su definisani unutar oblasnih struktura, pa se tako unutar Jezičke oblasti vrednuje usvojenost pravila čitanja, gramatičkih sadržaja, vokabulara. Ishodi definisani u oblasti Samostalno vladanje jezikom odnose se na razvijanje i podsticanje stvaralačkog i kreativnog znanja koje se ostvaruje samostalno i sposobnost primjenjivanja medijske pismenosti. Potrebno je vrednovati učenikovu sposobnost samostalnog razumijevanja i prevođenja teksta koji postaje zahtjevniji kako gramatički tako i leksički. Međukulturna oblast obuhvata ishode koji tretiraju poznavanje vlastite i antičke kulture, kao i vještine koje se odnose na međukulturno ponašanje. Vrednuje se činjenično znanje tj. poznavanje važnih događaja, osoba itd. i konceptualno znanje tj. sposobnost učenika da argumentuje svoje stavove, povezuje i poredi antičku i vlastitu kulturu. Sadržaji koji se podučavaju unutar ove oblasti su pisani na bosanskom jeziku.

Nastavnik tokom vrednovanja usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda treba da ima u vidu da je operativno ili funkcionalno znanje latinskog jezika u fokusu i ono ima prednost pred reproduktivnim, kao i formalnim aspektom. Gramatika i pravila nisu sami sebi svrha, oni su sredstvo k cilju, a cilj je uspješno razumijevanje teksta i civilizacijskih sadržaja. Greške koje se javljaju na tom putu se podrazumijevaju, pa su samim tim i prihvatljive.

U nastavnom procesu koji je usmjeren na učenika vrednovanje podrazumijeva učešće učenika i u procesu vrednovanja s ciljem ostvarenja njegove samostalnosti, svijesti o greškama koje pravi, a to doprinosi njegovom napretku i, u konačnici, njegovom samoostvarenju. Navedeno se postiže vođenjem dnevnika, tabela za samovrednovanje i slično, uz stalnu podršku nastavnika.

Vrednovanje se realizuje kako bi se moglo planirati dalje učenje i usavršavanje učenika i utvrđivanje stepena usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, a to otkriva i eventualne nedostatke u nastavnom procesu te mogućnost njihovih otklanjanja. Da bi se navedeni nedostaci u ostvarenju definisanih ishoda otklonili vrednovanje treba da se sprovodi redovno i u kontinuitetu.

Provjeravanje znanja učenika bi se trebalo vršiti na svakom satu, kontinuirano, tokom rada u grupi, u paru, individualno. Cilj provjeravanja jeste da učenik dobije povratnu informaciju o svom radu, kao i nastavnik.

Ispravno provjeravanje i ocjenjivanje mora da ispoštuje određene didaktičko-metodičke zahtjeve, a to su:

- mnogostrukost: vrednuju se i ocjenjuju znanje, vještine, stavovi, radne navike, interes za predmet, dakle, ocjenjuje se cjelokupan učenikov rad;
- ocjena treba da bude javna, te je zadatak nastavnika da je obrazloži i da pruži učeniku detaljnu povratnu informaciju koja će mu dati jasne smjernice za budući rad;
- kontinuiranost, ekonomičnost i primjena raznolikih dokimoloških pristupa vrednovanju i ocjenjivanju praćenjem rada u grupi, u paru, individualno.

Nastavnik, također, treba da vodi evidenciju o praćenju učenika uz sve relevantne podatke (ocjene iz pismenih zadataka, testova, aktivnosti, redovnosti, kvaliteti izrade domaćih zadataka itd.).

Osim obavezne pismene zadaće (po 1 u svakom polugodištu) čiji zadatak može biti prevođenje s latinskog na bosanski jezik i obrnuto, potrebno je uraditi najmanje dva niza zadataka objektivnog tipa (najmanje po 1 u svakom polugodištu) u svim razredima. Njihovo koncipiranje i sadržaj treba osmisliti tako da predstavljaju što obuhvatniji presjek odgojno-obrazovnih ishoda i gradiva koje se s učenicima obrađivalo i uvježbavalo u proteklom periodu. Da bi se ostvarili ishodi potrebno je konstantno s učenicima raditi vježbe gramatičkih sadržaja, ponavljanja vokabulara i prevođenja teksta. Vježbe provjere treba dobro osmisliti. Moguće je kreirati ih na način da na svakom zadatku učenik treba da ostvari min. 40% tačnih odgovora (da bi se osiguralo ostvarivanje svih ishoda) ili napraviti udio u ocjeni svakog zadatka (da bi se dala manja ili veća važnost određenom zadatku ili ishodu učenja čija ostvarenost se tim zadatkom provjerava). Npr. 1. zadatak – max. 20% ocjene, 2. zadatak – max. 10% ocjene itd. i na kraju sabiranjem postotaka formulisati ocjenu. Zadaci koji se vrednuju moraju biti razumljivi, a očekivani rezultati jasni i obavezno se saopštavaju učenicima.

Radi uspješnijeg i objektivnijeg ocjenjivanja, preporučuju se i kraće provjere znanja i napredovanja učenika putem izrade testova, kontrolnih zadataka, pismenih vježbi, upitnika itd. (10 – 15 minuta) nakon obrađenih nastavnih sadržaja, uz prethodno jasno obrazložen cilj provjere. Nastavnik na osnovu rezultata ove evaluacije prilagođava nastavu, vraća se unazad ako je potrebno, usporava tempo, produbljuje, proširuje, mijenja i diferencira strategije i pedagoške pristupe, dok učenik, sa svoje strane, u svakom trenutku zna vlastiti nivo postignuća i polazeći od njega, ulaže i pojačava napore potrebne da stigne do željenog cilja. Provjeravanje znanja ne podrazumijeva uvijek i ocjenjivanje. Svako provjeravanje i ocjenjivanje znanja treba sprovoditi prema unaprijed utvrđenim i jasnim kriterijima, uz jasna obrazloženja, insistiranjem na pozitivnim stranama učenja, motivisanosti i zalaganju učenika. Ovakvo provjeravanje predstavlja istinski oslonac i pomoć učeniku i nastavniku u zajedničkom konstruisanju procesa učenja i ostvarivanja postignuća.

Nastavnik treba da podstiče samoocjenjivanje učenika koje ga motiviše za rad i razvija aktivan odnos prema procesu učenja omogućavajući mu da bolje spozna slabije ili jače strane vlastitih mogućnosti.

Zaključna ocjena treba da predstavlja ukupnost poznavanja latinskog jezika i napredak u ostvarivanju ishoda u svim oblastima koje kurikulum obuhvata.

G/PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Nastavu latinskog jezika mogu izvoditi nastavnici koji su završili filozofski ili filološki fakultet i stekli zvanje:

- Profesor klasične filologije
- Profesor latinskog jezika i rimske književnosti
- Profesor francuskog jezika i književnosti i latinskog jezika
- Profesor bosanskog jezika i književnosti i latinskog jezika
- Profesor njemačkog jezika i književnosti i latinskog jezika
- Profesor historije i latinskog jezika (Nastavni plan i program za opće gimnazije, 1999.)

Nastavu iz ovog nastavnog predmeta mogu izvoditi i lica sa završenim drugim (II) ciklusom odgovarajućeg studija visokog obrazovanja (diplomski studij), sa akademskom titulom i stručnim zvanje Magistra za određenu oblast kojim stiče 300 ETCS bodova.

Ukoliko lice iz prethodnog stava u toku studija nije polagalo ispit iz pedagoško-psihološko-metodičke grupe predmeta, dužno je ove ispite položiti u roku od godine dana od stupanja na posao. (Dopune nastavnih planova i programa za srednje škole, br. 01-38-952/09 Travnik, 29.12.2009.)

Nastavu latinskog jezika mogu izvoditi lica koja su završila odgovarajući fakultet i stekla zvanje:

- profesor klasične filologije,
- profesor latinskog jezika i rimske književnosti,
- profesor francuskog (ili drugog stranog jezika) i latinskog jezika,
- profesor historije (ili drugog predmeta) i latinskog jezika.

Nastavu latinskog jezika mogu izvoditi i lica koja imaju završen najmanje II (drugi) ciklus Bolonjskog sistema studiranja u trajanju od jedne godine (60 ECTS bodova) ili dvije godine (120 ECTS bodova) – ukupno 300 ECTS bodova sa bodovima prvog ciklusa, koja su stekla akademsku titulu i zvanje magistra ili ekvivalenta za određenu oblast.

Lica koja u toku studija nisu polagala ispite iz pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke grupe predmeta, dužna su ove ispite položiti u roku od godinu dana od dana stupanja na posao nastavnika. (Kurikulum ZDK)

